

УДК 339.9(477.83):338.245

DOI: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2023.15.31>**Гаериліук І.І.**

кандидат економічних наук, в. о. доцента,
Львівський національний університет природокористування
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9517-3021>

Булик О.Б.

кандидат економічних наук, доцент,
Львівський національний університет природокористування
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8733-5062>

Havrylyuk Ivanna, Bulyk Oksana

Lviv National University of Nature Management

ОСОБЛИВОСТІ ЗОВНІШНЬЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

FEATURES OF THE FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY OF THE LVIV REGION UNDER THE CONDITIONS OF THE STATE OF MARTIAL

В умовах сучасної тенденції глобалізації значний вплив на розвиток має зовнішньоекономічна діяльність країни загалом і регіону зокрема. У статті досліджено розвиток імпортно-експортної діяльності суб'єктів господарювання у сфері презентації матеріалів. З метою покращення зовнішньоекономічної діяльності Львівської області потрібно розробити та реалізувати таку політику, яка була б спрямована на збільшення експорту основних видів продукції, впровадження інноваційних розробок для підвищення якості продукції з метою отримання потрібного рівня конкуренції вітчизняного виробництва. Визначено, що основним напрямком співробітництва між країнами є зовнішньоторговельні відносини, які є головним фактором забезпечення певного щабля економічного розвитку Львівської області. Розглянуто та проаналізовано показники обсягу зовнішньої торгівлі Львівської області, зокрема досліджено товарну структуру.

Ключові слова: зовнішньоекономічна діяльність, Львівська область, експорт та імпорт товарів, товарна структура, релокація.

In the conditions of the modern trend of globalization and internalization, the foreign economic activity of the country in general and the region in particular has a significant impact on development. Foreign economic activity is a form of economic activity related to import-export activity. The article examines the development of import-export activities of business entities in the field of presentation of materials. In order to improve the foreign economic activity of the Lviv region, it is necessary to develop and implement such a policy, which would be aimed at increasing the export of the main types of products, the introduction of innovative developments to improve the quality of Ukrainian products in order to obtain the necessary level of competition of domestic production. It was determined that the main direction of cooperation between the countries is foreign trade relations, which are the main factor in ensuring a certain level of economic development of Ukraine. Indicators of the volume of foreign trade of the Lviv region were analyzed, in particular, the product structure was studied. In the process of researching the import and export activities of enterprises of the Lviv region, it was determined which goods they import and export and in what volumes. This study is devoted to import-export activities of enterprises of the Lviv region. In order to increase the efficiency of foreign economic relations of the Lviv region, it is necessary to improve the export structure by increasing the share of goods with a high degree of processing, reduce dependence on foreign import markets, further diversify foreign economic relations and create competitiveness of high-quality goods, as well as attract funds from the local budget and capital for the implementation of infrastructure projects. The main ways of overcoming the problems of foreign trade in the Lviv region and the prospects for development in the global world trends are revealed. The question of the transfer of enterprises to the Lviv region is open. Attention was focused on the need to create favorable conditions for

the effective implementation of international trade in order to use it as a means of economic development and strengthening the economic state of the state.

Key words: *foreign economic activity, Lviv region, export and import of goods, commodity structure, relocation.*

Постановка проблеми. У період, коли більшість країн світу беруть участь у міжнародному поділі праці та глобалізації міжнародної економіки, кожна країна змушена знаходити свою конкурентну перевагу, яка буде рушійною силою її стрімкого розвитку.

Зовнішня економіка, заснована на імпортно-експортній діяльності, дозволяє конкурентам значною мірою використовувати переваги міжнародного поділу праці, вільного доступу до новітніх технологій і управлінського досвіду, значно впливаючи на швидкість економічного зростання, сприяючи збільшенню національного доходу країни. На розвиток зовнішньої торгівлі компанії впливає ряд взаємопов'язаних чинників, які мають як інтеграційні так і діалектичні наслідки.

В умовах дедалі стрімкіших процесів інтеграції в теперішньому світі питання вивчення зовнішньоекономічної діяльності та розкриття певних властивостей у структурі міжнародної торгівлі набуває особливого значення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний вклад у дослідженні теоретико-методологічному світогляді факторів впливу на ефективність зовнішньоторговельної діяльності підприємства зробили Г.М. Дроздова [1], Е.О. Ковтун, В.М. Швець [3], Т.М. Мельник [5], А.О. Фатенок-Ткачук [8] та інші вчені.

Проте сучасна дійсність змушує нас не відставати від тенденцій розвитку цієї сфери. Зважаючи на це, важливо проаналізувати економічні показники зовнішнього ринку в регіону.

Формулювання цілей статті. Мета статті полягає в дослідженні зовнішньоекономічної діяльності Львівської області в умовах воєнного стану.

Виклад основного матеріалу. Сумарний погляд багатьох авторів на сутність поняття «зовнішньоекономічна діяльність» дозволяє побачити, що ЗЕД – це діяльність, яка здійснюється у сфері товароруху, що відбувається на ринку, яка побудована на спільних відносинах між учасниками та призначена для продажу товарів та послуг на підставі укладених договорів, що враховують перехід права власності на товари [9, с. 199].

Процес глобалізації та інтеграції, заснований на міжнародному поділі праці та міжнародній спеціалізації, зміцнює взаємодію та взаємозалежність між країнами, водночас посилюючи міжнародну торгівлю. Перспективна участь України у зовнішньоекономічних відносинах є одним із основних чинників забезпечення економічного росту країни. Вибір сфер спеціалізації країни визначається природними умовами, кліматом, географічним положенням, людськими ресурсами, інвестиціями, технологіями, природними ресурсами і, головне, ефективністю їх використання [4, с. 145].

Львівщина є конкурентоспроможним регіоном з високим ступенем інвестиційної привабливості, інноваційною активністю, розвитком креативних індустрій, соціальною, транспортною та технічною інфраструктурою. Розмаїття та багатство природних ресурсів, людський потенціал для розвитку. Вдале географічне положення, розвинені зовнішньоекономічні зв'язки допомагають інтеграції регіону у світовому господарстві, географічному розширенню та участі в багатьох формах світового співробітництва. Маючи соціально-економічний потенціал, регіон має потребу заходів з боку уряду, для покращення благополуччя свого населення, і це може бути в умовах зростаючої міграції, робочої сили, шляхом розв'язки низки питань.

Національні справи зазнали значної шкоди та руйнування з початку широкомасштабного вторгнення росії на українську територію. Крім того, українські експортери стикаються із застосуванням квот на експорт окремих видів сільськогосподарської продукції, на які заявник повинен отримати експортну ліцензію Мінекономіки.

Окремим питанням, на якому варто звернути увагу при експорті за кордон, є чітко організованої ефективної логістики. Через війну в Україні, виникла нестача морських контейнерів, стало неможливо транспортувати товари від нашого кандидата-експортера залізницею, тому він був змушений відправляти автомобільним транспортом. Реструктуризація логістичної галузі потребує більше витрат, ніж вигод у короткостроковій перспективі, але в майбутньому вона окупиться. Зараз більшість торговельних шляхів спрямовані до країн Європи, що сприяє товарообміну між Україною та країнами-партнерами.

Розглянемо зовнішню торгівлю товарами Львівської області у січні–листопаді 2022 року. У січні-листопаді 2022 року експорт товарів суб'єктів господарювання Львівської області становив 2772,4 млн. дол. США, або 104,1% порівняно з січнем-листопадом 2021 року, імпорту – 4817,8 млн. дол., або 112,8%. Від'ємне сальдо зовнішньої торгівлі склало 2045,4 млн. дол. (у січні-листопаді 2021 року також від'ємне – 1608,3 млн. дол.). Коефіцієнт покриття експортом імпорту склав 0,58 (у січні-листопаді 2021 року – 0,62) (рис. 1, рис. 2).

У процесі дослідження імпортно-експортної діяльності підприємств Львівської області важливо визначити, які товари вони імпортують та експортують і в яких обсягах. Це дослідження зосереджене на імпортно-експортній діяльності підприємств Львівської області. Спочатку подивимось, які товари експортуються і яка їхня доларова вартість. Дана інформація наведена в таблиці 1. Ці дані показують динаміку експортної активності суб'єктів господарювання Львівської області за окремими товарами.

У січні-листопаді 2022 року в експорті Львівщини переважали електричне обладнання (17,2% експорту області), мінеральні палива, нафта і продукти її перегонки (12,3%), деревина і вироби з деревини (11,5%), меблі (11,2%) та жири та олії (9,8%). Основними статтями імпорту були мінеральні палива, нафта та продукти її перегонки (32,9% імпорту області) та електротехнічне обладнання (7,0%).

Тотальна війна росії проти України, змусила багатьох власників бізнесу змінити звичний темп і місце роботи, а подекуди й напрямок діяльності. Деякі підприємці

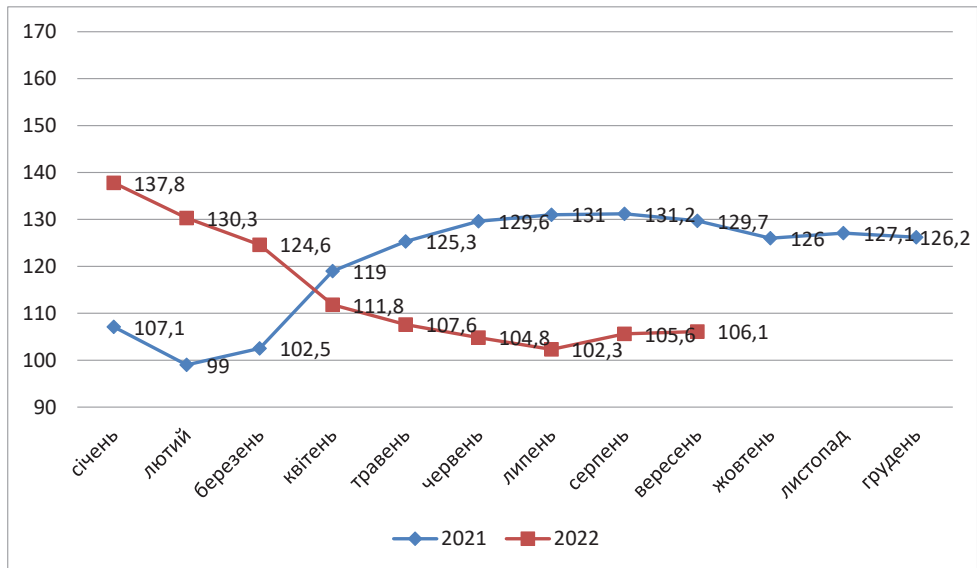

Рис. 1. Темпи зростання (зниження) експорту товарів Львівської області (у% до відповідного періоду попереднього року, нарастаючим підсумком)

Джерело [2]

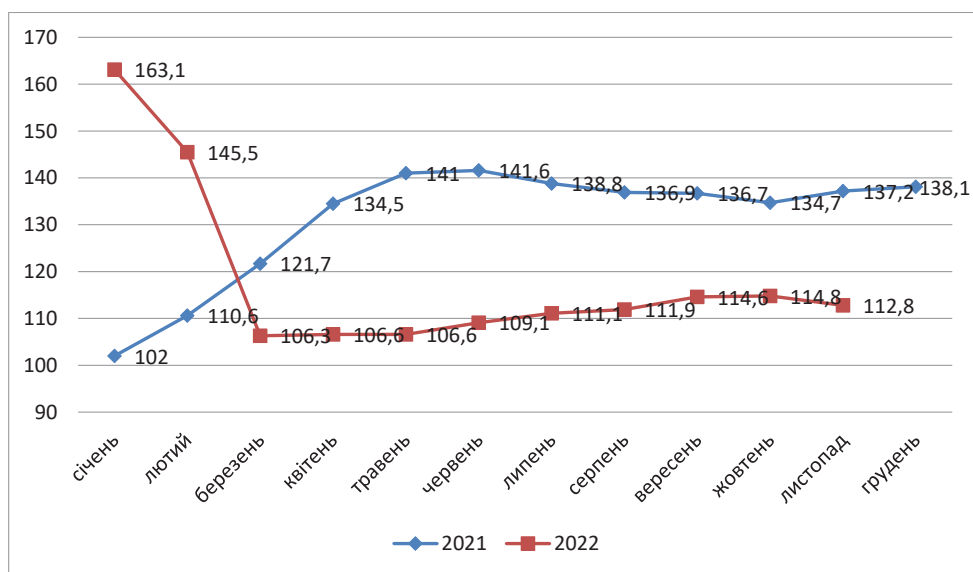

Рис. 2. Темпи зростання (зниження) імпорту товарів Львівської області (у% до відповідного періоду попереднього року, наростаючим підсумком)
Джерело [2]

тимчасово або назавжди припинили свою діяльність. Інші були змушені переїхати та адаптувати свій бізнес до нових викликів.

На даний час на Львівщині переміщено близько 205 компаній. З них 60% – у Львівському районі. 130 компаній створили та налагодили виробництво, створивши приблизно 5 тисяч робочих місць. Інші в процесі встановлення або переміщення. 100 компаній переїхали на територію Львівщини через великі можливості та економічну привабливість обласного центру. 18 із них планують повернутися або вже повернулися додому, залишивши своє відділення у Львові. Також сюди переїжджають великі промислові підприємства «Пожмашина» (пожежне обладнання) та «Матролюкс» (виробництво матраців) [6].

Серед релокаційних компаній, які відновили свою діяльність на новому майданчику, найбільшими є ті, що працюють у таких областях:

- оптової та роздрібною торгівлі, ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів (40,7%);
- переробної промисловості (30,2%);
- інформації та телекомунікацій (6,7%);
- професійної, наукової та технічної діяльності (6,2%);
- будівництва (4,4%) [6].

На жаль, багато компаній опинилися в гарячих точках активних бойових дій і зіткнулися з проблемою переїзду в безпечніші регіони України. Вкрай важливо, щоб представники бізнесу працювали та відроджували економіку в цей складний період, адже це є основою для підтримки обороноздатності країни.

Через масштабне вторгнення росії, Україна зіткнулася з багатьма викликами, особливо у сфері міжнародної торгівлі. росія стала на бік виснаження нашої економіки, перекривши морські шляхи, заклавши повітряний простір для цивільних літаків, знищивши або окупувавши підприємства та склади тощо.

Зараз наша країна перебуває у складній економічній ситуації через війну. На сьогодні нам потрібно підтримувати бізнес, економіку та фінансувати військові та соці-

Таблиця 1

Товарна структура зовнішньої торгівлі Львівської області
у січні-листопаді 2022 року

Назва товарів	Експорт			Імпорт		
	тис. дол. США	у % до січня- листопада 2021	у % до загального обсягу	тис. дол. США	у % до січня- листопада 2021	у % до загального обсягу
Живі тварини; продукти тваринного походження	29942,8	106,0	1,1	167017,6	110,5	3,5
Продукти рослинного походження	282367,6	67,2	10,2	347064,6	135,8	7,2
Жири та олії тваринного або рослинного походження	272768,2	121,1	9,8	11839,6	129,2	0,2
Готові харчові продукти	186456,6	132,6	6,7	237956,4	96,1	4,9
Мінеральні продукти	340778,1	192,7	12,3	1593984,1	198,8	33,1
Продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості	35468,2	144,1	1,3	251721,5	117,5	5,2
Полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них	18137,7	137,0	0,7	302203,9	93,1	6,3
Шкури необроблені, шкіра вичищена	32168,2	54,5	1,2	83278,0	63,5	1,7
Деревина і вироби з деревини	319457,5	125,8	11,5	18534,0	54,2	0,4
Текстильні матеріали та текстильні вироби	189753,0	87,7	6,8	432035,2	79,6	9,0
Недорогоцінні метали та вироби з них	90398,5	130,0	3,3	232992,9	77,4	4,8
Машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання	542983,6	100,7	19,6	541465,2	82,7	11,2
Засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби	9259,8	156,4	0,3	273647,2	147,4	5,7
Прилади та апарати оптичні, фотографічні	6439,3	190,1	0,2	38868,4	71,1	0,8
Різні промислові товари (меблі)	318132,3	80,9	11,5	60299,9	61,4	1,3

Джерело [2]

Рис. 3. Причини переміщення бізнесу

Джерело: [7]

альні витрати. В результаті між представниками держави та підприємствами виникає явний конфлікт. Необхідно знайти виважені шляхи вирішення ситуації, що сприятимуть наповненню бюджету, у тому числі вирішити проблеми логістики та експорту, знайти оптимальну модель податкової системи.

Висновки. Основною зовнішньою загрозою, що впливає на зовнішню торгівлю в регіонах України, є російська агресія. Агресивні бойові дії, окупація частини території України та ракетні обстріли зруйнували або суттєво знизили виробничий потенціал експортно-орієнтованих галузей економіки в більшості регіонів та порушили експортну логістику. Найбільше постраждала зовнішня торгівля на територіях, частково або повністю окупованих під час війни, оскільки експорт товарів і послуг повністю припинився.

Аналіз показників експорту та імпорту окремих видів товарів суб'єктів господарювання у Львівській області показує, що існують практично схожі моделі та тенденції здійснення імпортової діяльності, експорту. Водночас ці процеси відображаються на конкретних видах виробництва. Для підвищення ефективності зовнішньоекономічних зв'язків Львівської області потрібно: удосконалити структуру експорту за рахунок збільшення питомої ваги товарів з високим ступенем обробки; імпорту – зменшити залежність від зовнішніх ринків; забезпечення подальшої диверсифікації зовнішньоекономічних зв'язків та створення конкурентоспроможності якісних товарів; залучення грошових коштів місцевого бюджету та прямих інвестиційних капіталів для реалізації інфраструктурних проєктів. Зовнішньоторговельні відносини у Львівській області та в Україні в цілому розвиваються нерівномірно та існує ряд проблем, які потребують вирішення, оскільки показники імпорту товарів є вищими, ніж показники експорту.

Список використаних джерел:

1. Дроздова Г. М. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності підприємства. Київ : Видавництво ЦУЛ, 2012.
2. Головне управління статистики у Львівській області. 2023. URL: www.lv.ukrstat.gov.ua
3. Ковтун Е. О. Планування зовнішньоекономічної діяльності підприємства. URL: http://www.rusnauka.com/15_APSN_2014/Economics/67915.doc.htm
4. Максименко Я. А. Зовнішньоторговельні відносини України. *Збірник наукових праць «Вісник НТУ «ХПІ»: Технічний прогрес та ефективність виробництва*. 2015. № 60 (1169). С. 145–148
5. Мельник Т. М. Експортний потенціал України: методологія оцінки та аналіз. *Міжнародна економічна політика*. 2013. № 8–9. С. 221–245.
6. Переїхали понад 200 підприємств. Як український бізнес релокували на Львівщину. URL: <https://news.lviv-company.in.ua/pere%D1%97xali-ponad-200-pidpriyemstv-yak-ukra%D1%97nskij-biznes-relokuvani-na-lvivshhinu.html>
7. Половина українського бізнесу працює лише частково: інфографіка про роботу підприємців в умовах війни. URL: <https://2plus2.ua/novyny/polovina-ukrainskogo-biznesu-pracyue-lishe-chastkovo-infografika-pro-robotu-pidpriemciv-v-umovah-viyni>
8. Фатенок-Ткачук А. О. Оцінка експортного потенціалу машинобудівних підприємств України. *Науковий вісник Волинського нац. ун-ту ім. Лесі Українки*. 2014. № 7. С. 72–79.
9. Юшина С. І. Визначення зовнішньоторговельної діяльності в українському законодавстві. *Часопис Київського університету права*. 2014. № 4. С. 197–200.

References:

1. Drozdova H. M. (2012) *Upravlinnya zovnishn'oekonomichnoyu diyal'nistyuu pidpriyemstva*. [Management of foreign economic activity of the enterprise]. Kyiv: Publishing House of Central.
2. Holovne upravlinnya statystyky u L'vivs'kiy oblasti [Main Department of Statistics in Lviv Region]. Available at: www.lv.ukrstat.gov.ua (accessed 24 February 2023).
3. Kovtun E. O. (2014) Planuvannya zovnishn'oekonomichnoyi diyal'nosti pidpriyemstva [Planning of foreign economic activity of the enterprise]. [Electronic resource]. Available at: http://www.rusnauka.com/15_APSN_2014/Economics/67915.doc.htm (accessed 20 February 2023).
4. Maksimenko Y. A. (2015). Zovnishn'otorhovel'ni vidnosyny Ukrainy [Foreign trade relations of Ukraine]. *Collection of scientific works "Bulletin of NTU "KhPI": Technical progress and efficiency of production*, no. 60 (1169), pp. 145–148.
5. Melnyk T. M. (2013) Eksportnyy potentsial Ukrainy: metodolohiya otsinky ta analiz [Export potential of Ukraine: evaluation methodology and analysis]. *International economic policy*, no. 8–9, pp. 221–245.
6. Bil'she 200 pidpriyemstv mod. Ukrayins'kyi biznes pereykhav do L'vivs'koyi oblasti [More than 200 enterprises moved. How Ukrainian business was relocated to Lviv Oblast]. Available at: <https://news.lviv-company.in.ua/pere%D1%97xali-ponad-200-pidpriyemstv-yak-ukra%D1%97nskij-biznes-rikoluvani-na-lvivshhinu.html> accessed (accessed 23 February 2023).
7. Polovyna ukrayins'kykh pidpriyemstv pratsyue lyshe chastkovo: infografika pro robotu pidpriyemtsiv v umovakh viyny [Half of Ukrainian businesses work only partially: infographic about the work of entrepreneurs in war conditions]. Available at: <https://2plus2.ua/novyny/polovina-ukrainskogo-biznesu-pracyue-lishe-chastkovo-infografika-pro-robotu-pidpriemciv-v-umovah-viyni> (accessed 22 February 2023).
8. Fatenok-Tkachuk A. O. (2014) Otsinka eksportnoho potentsialu mashynobudivnykh pidpriyemstv Ukrainy [Evaluation of the export potential of machine-building enterprises of Ukraine]. *Volyn National Scientific Bulletin named after Lesya Ukrainka*, no. 7, pp. 72–79.
9. Yushina S. I. (2014) Vyznachennya zovnishn'otorhovel'noyi diyal'nosti v ukrayins'komu zakonodavstvi. [Definition of foreign trade activity in Ukrainian legislation]. *Journal of the Kyiv University of Law*, no. 4, pp. 197–200.